

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ

УДК: 336

М. П. Чернега

магістр фінансово-економічного факультету
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розкрито практичні аспекти діяльності та ефективності інститутів спільного інвестування, виділяються основні проблеми їх діяльності. Стаття містить рекомендації щодо вирішення проблем підвищення ефективності діяльності ІСІ в Україні.

Ключові слова: інститути спільного інвестування (ІСІ), фондовий ринок, цінні папери, опціони, компанія з управління активами.

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНСТИТУТОВ СОВМЕСТНОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье раскрываются практические аспекты деятельности и эффективности институтов совместного инвестирования, выделяются основные проблемы их деятельности. Статья содержит рекомендации по решению проблем повышения эффективности деятельности ИСИ в Украине.

Ключевые слова: институты совместного инвестирования (ИСИ), фондовый рынок, ценные бумаги, опционы, компания по управлению активами.

PRACTICAL ASPECTS OF ACTIVITY AND EFFECTIVENESS OF INSTITUTION FOR COLLECTIVE INVESTMENT IN UKRAINE

Abstract. The article deals with the practical aspects of performance and efficiency of collective investment institutions, highlights the major problems of their activities. The article includes recommendations to address the problems of rising efficiency of CII in Ukraine.

Key words: collective investment institutions (CII), stock market, stocks, options, asset management company.

Вступ. Інвестування фінансових ресурсів в економіку є важливою умовою її успішного розвитку. Розвиток фінансових ринків розширив напрямки та способи вкладення грошей, що вимагає нових знань і досвіду при виборі інвестиційних варіантів.

Відомі напрямки інвестування коштів це: розміщення грошей на банківських депозитах, купівля цінних паперів на фондовому ринку. Заслуговує на увагу вкладення грошей в інститути спільного інвестування (ІСІ).

Постановка завдання. З'ясування сутності та визначення впливу інститутів спільного інвестування на економічний розвиток України, а також визначення можливих перспектив підвищення ефективності їх діяльності.

Результати. ІСІ — це нова для українського інвестора можливість вкладення коштів у цінні папери, корпоративні права та нерухомість. Значення інститутів спільного інвестування для інвестора — це отримання доходів, а для держави — залучення фінансових ресурсів.

В Україні спостерігається зростання кількості зареєстрованих ІСІ та вартості їх активів (рис. 1). У 2011 році кількість ІСІ становила 1261, а вартість їх активів 126789,6 млн грн. У 2012 році кількість зареєстрованих ІСІ зросла до 1428, а їх активів до 139 261 млн грн. У 2013 році кількість інститутів спільного інвестування зменшилась до 1332, але вартість активів зросла і становила 177 261 млн грн. Станом на 06.05.2014 року кількість ІСІ зменшилась до 1305, але активи продовжували зростати, і становили 192 966 млн грн [5]

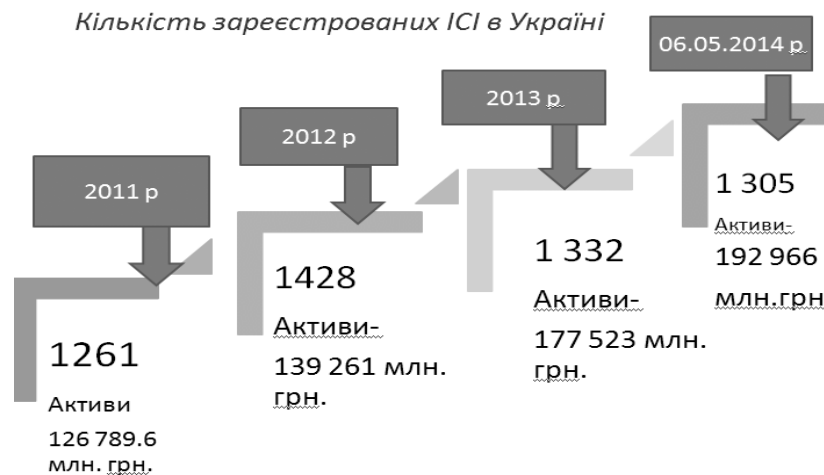

Рис. 1. Кількість зареєстрованих Інститутів спільного інвестування та їх активи в Україні в 2011—2014 рр. (на початок періоду)

Аналізуючи залучення фінансових ресурсів через ІСІ можна назвати переваги та недоліки вкладення коштів в інститути спільного інвестування.

До переваг слід віднести:

- оперативність (економія часу). Адже, час є одним з найважливішим ресурсів для людини. Інвестору, який довіряє свої кошти в управління КУА, не потрібно вивчати ситуацію на фондовому ринку, а отже і реагувати на неї. Ці функції бере на себе компанія з управління активами;
- інвестори у будь-який момент можуть забрати свої кошти;
- здійснюється пільгове оподаткування. Вказані фінансові інституції не оподатковуються. Згідно вітчизняного законодавства обов'язкові платежі стягуються тільки з інвесторів у разі отримання ними дивідендів або продажу своєї частки в разі виходу з фонду [3];
- зменшення ризику при інвестуванні коштів. Будь-яка інвестиція — це ризик, але ризики можна знижувати шляхом диверсифікації портфеля інвестиційного фонду. Тобто формувати інвестиційний портфель таким чином, щоб зниження вартості одних цінних паперів компенсувалося зростанням вартості інших.

Щоб самостійно сформувати диверсифікований портфель необхідно володіти значними коштами. КУА, управляючи великими грошовими ресурсами, має можливість купувати різні фінансові інструменти — акції, облігації, депозитні сертифікати, векселі. Таким чином зменшуються ризики і збільшується дохідність інвестиційного портфелю.

До недоліків вкладення коштів слід віднести такі. Значні витрати учасників ІСІ. До 10 % від середньорічної вартості чистих активів використовується на винагороди і премії компанії з управління активами. Це винагороди торговцям цінними паперами, зберігачам, реєстраторам, аудиторам. Має місце низька ліквідність закритих ІСІ. Адже реалізувати належні учаснику цінні папери закритого ІСІ, особливо у разі термінової потреби, буде складно.

Держава зацікавлена в розвитку ІСІ тому, що вони є основними покупцями державних боргових зобов'язань (ОВДП). ІСІ є ефективним інструментом нагромадження значних капіталів, обіг яких забезпечує гармонійний розвиток національної економіки.

Ефективність інститутів спільного інвестування проявляється в залученні значних коштів і вдалому їх розміщенні. Компанія з управління активами (КУА) вкладає кошти інвесторів в інвестиційні фонди, які, в свою чергу, при інвестуванні надають перевагу найприбутковішим цінним паперам на фондовому ринку. Акції інвестиційного фонду розміщуються в прибутковій сфері діяльності — машинобудування, металургія, фінансовий сектор.

ІСІ в Україні, на відміну від інших країн, мають досить малу практику функціонування, а тому в діяльності українських ІСІ є ряд проблем.

1. Недостатній розвиток фондового ринку, що негативно впливає на діяльність ІСІ. Пропонується розширити використання інструментів для інвестування, доступних для ІСІ. Зокрема, необхідно: розширити впровадження похідних цінних паперів, у тому числі використання опціонів; вивчення місця «ризиків» в управлінні ІСІ та з'ясування різновидів ризику, притаманних управлінню ІСІ; вдосконалити економічні стимули для залучення інвестицій на розвиток підприємства.

2. Недостатня підтримка розвитку ІСІ з боку держави. Пропонується вдосконалити законодавчу базу та її стабільність; посилити боротьбу із тіньовим сектором української економі-

ки, який не дає можливості інвестору вигідно продати свою частку в компанії. Адже на основі звітних даних емітентів не завжди можна правильно проаналізувати фінансовий стан підприємства.

3. Вдосконалення умов для конкуренції банківського сектору та ІСІ.

Технології співпраці банків з інвестиційними фондами широко розвинуті в міжнародній практиці. Так, наприклад, у Німеччині, де базою для функціонування інвестиційних фондів є закон про інвестиційні компанії (KAGG), фонди визнаються кредитними установами і регулюються банківським законодавством.

Німецькі банки за допомогою ІСІ через КУА намагаються охопити весь спектр послуг для своїх клієнтів. Наприклад, банківська група Deutsche Bank Group за участю ІСІ через групу КУА реалізувала стратегію надання повного комплексу послуг. Кожна з КУА має можливість використовувати послуги й інформацію, що накопичена банком, і таким чином проводити ефективну інвестиційну діяльність. Деякі іноземні банки демонструють стратегію відкритого управління.

Наприклад, нідерландський банк ABN AMRO відмовився від створення численних банківських КУА і самостійно керує фондами у 25 країнах світу. Загалом під управлінням цього банку перебуває 500 інвестиційних фондів з активами в 156 млрд доларів. Банки, виступаючи в ролі КУА, мають у своїй структурі підготовлені інвестиційні кадри від аналітиків до трейдерів.

Пропонується в Україні використовувати банківські депозити для інвестування коштів в ІСІ. Необхідно законодавчо вирішити питання про створення Фонду гарантування інвестицій, здійснюваних ІСІ (аналогічно Фонду гарантування внесків фізичних осіб, на депозитні рахунки в випадку банкрутства банку).

4. Низький відсоток участі населення в діяльності інститутів спільного інвестування.

Маючи більш ніж 150-літню історію функціонування, інвестиційні фонди складають серйозну конкуренцію банкам за вільні кошти громадян. Зокрема, у США вкладниками інвестиційних фондів є 80 млн громадян (або кожне друге домогосподарство). Інвестиційні фонди поширені в Західній Європі. У євросоні обсяг активів фондів сягає 46,3 % ВВП, а інвесторами є кожна третя сім'я. Країни Східної Європи стрімко наздоганяють західні країни. В Угорщині та Словаччині активи інвестиційних фондів перевищили 5 % ВВП. Однак в Україні кількість учасників ІСІ, згідно соціологічного дослідження, складає близько 0,37 % населення [2, с. 87].

Пропонується покращити поінформованість населення про переваги ІСІ. Адже більшість населення не сприймає ІСІ як окремий альтернативний довгостроковий інструмент збереження та примноження капіталу. Для цього варто активніше проводити роз'яснювальну роботу серед населення через засоби масової інформації, проведення семінарів, що буде сприяти розкриттю механізму роботи ІСІ. Необхідно підвищити у населення довіру до інститутів спільного інвестування щодо залучення ними коштів. Здійснити заходи, щодо збільшення вкладення інвестиційних ресурсів в економіку України з допомогою ІСІ. Це забезпечить захист грошових коштів населення від інфляції. Необхідно розробити національну програму розвитку діяльності інститутів спільного інвестування.

Реалізація на практиці сформульованих пропозицій, щодо розвитку і підвищення ефективності ІСІ сприятимуть збільшенню частки ВВП у фінансуванні інновацій, підвищення технологічного рівня основних засобів підприємств і питомої ваги високотехнологічної продукції країни.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15.03.2001 р. № 2299-III. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Колесник О. С. Інститути спільного інвестування: світовий досвід та українські перспективи: Монографія. — К. : Видавництво «Зовнішня торгівля», 2010. — 141 с.
3. Кошовий Д. О. Інститути спільного інвестування — початок другого життя [Текст] / Д. О. Кошовий // *Контракти*. — 2003. — № 23. — С. 25—29.
4. Сухоробська О. Я. Ринок венчурних інститутів спільного інвестування в Україні: стан та перспективи розвитку / О. Я. Сухоробська // *Науковий вісник НЛТУ України*. — 2010. — Вип. 20.3. — С. 260—263.
5. http://www.uaib.com.ua/abcpeople/abetka_isi/5909.html

20.11.2014 р.